

Jolsvai András

A háborúnak soha nincs vége

A linzi helytörténeti múzeum, mely a Nordico névre hallgat – a latinok így nevezték ezt a vidéket, melynek Lentia volt a központja (úgy most egy bevásárlóközpontot hívnak) – a múlt év végén nagyszabású kiállítást szentelt (mely egészen ez év márciusáig szentelődik) a második világháború befejezése nyolcvanadik évfordulójának, *Vágyakozás a békére*

címmel.

Gazdag

fotóanyag, filmek, dokumentumok és különleges tárgyak sorozata mutatja be, mi történt 1945 tavaszán és azt követően ebben a városban és környékén, hogyan élték meg a helyiek a nemzetiszocialista rezsim végét, a szörnyű bombatámadásokat, a koncentrációs táborok megnyitását, a hadifoglyok elhurcolását, az éhínséget és a járványokat, a felszabadulást, mely rö-

vest

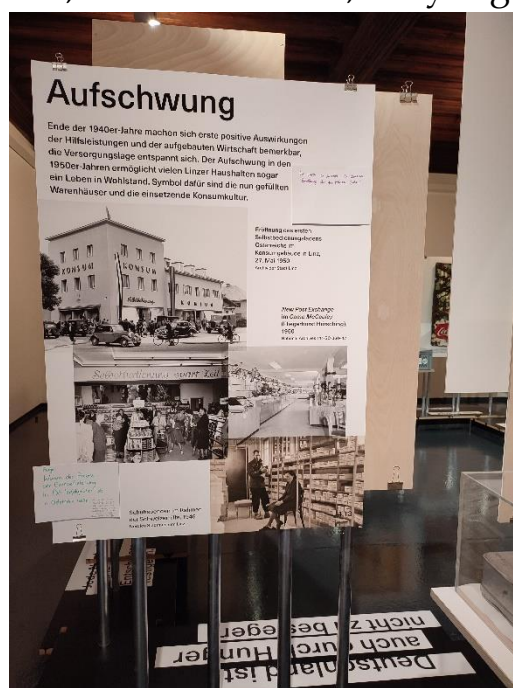
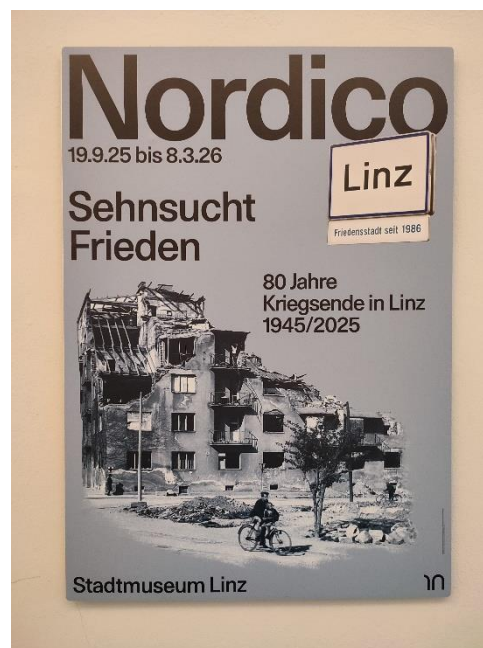
meg-

szál-

lássá

változott, és eltartott egészen 1955-ig. (Ezt a dallamot mi is jól ismerjük, bár Linzben különös kórus énekelte: a város északi oldalát az oroszok, a délit az amerikaiak tartották kézben, s a Duna egyetlen hídján tíz éven át csak útlevéllal lehetett közlekedni.)

Megrendítő, felkavaró és elgondolkodtató tárlat. (Kurátorok: Martina Zerovnik és Sebastian Piringer.) Az oszt-rákok évtizedeken át abban a hitben

(mondjunk inkább öncsalást) ringatták magukat, hogy ők ártatlan áldozatai voltak a második világháborúnak, őket a náci Németország lerohanta és bekebelezte, őket nem tehetnek semmiről, őket a német hadvezetés ágyú-tölteléknek használta, aztán a szövetségesek porig rombolták és kifosztották az országukat: aztán még tíz évig ültek a nyakukon. Ez is egy olvasat, és nem is teljesen jogosulatlan. Kényelmesnek

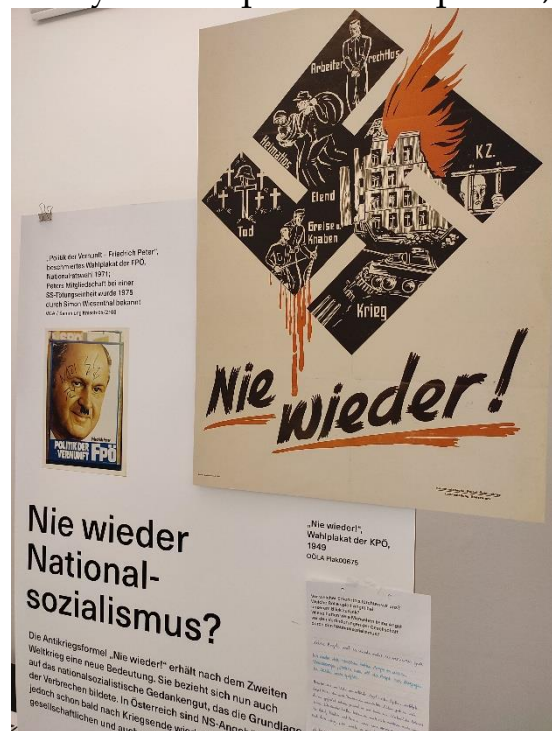

feljelentették és halálba küldték honfitársaikat, akik működtették a krematóriumokat és akik aztán rejtegették a bűnösöket és bagatellizáltak a bűnöket. Ez egy nehéz és hosszú folyamat, s ennek egyik fontos állomása ez a kiállítás. Mert Linznek különösen sok dolga van ezen a téren. A Führer kedvenc osztrák városa, amelyet a Birodalom keleti felének fővárosává álmodott, s amelyben tényleg elképesztő méretű építkezések történtek a náci rezsim ideje alatt, jobbára persze

min-
den-
esetre
ké-
nyel-
mes.

Kellett hozzá néhány évtized, a Waldheim-botrány, Thomas Bernhard és Elfride Jelinek (és sokan mások), hogy az osztrákok végre igazán szembenézzenek a múltjukkal. Hogy bizony ők voltak azok is, akik a Heldenplatzon állva őrzöngve kiáltozták a Heil Hitler-t, akik milliónyian beléptek a náci pártba, az SS-

kényszermunkások dolgoztatásával. És itt épült föl a híres Hermann Göring Werke, falvak tucatjainak és emberek százainak pusztulása árán, melyet ma már VÖEST Linz-nek hívnak, s ma is a város legnagyobb gyárkomplexuma, szimbóluma és jólétének záloga. És a náci idők hírhedt főpolgármestere, aki húzóember

volt az SS-ben, 1973-ban, halálának huszadik évfordulóján utcanev lett, s egészen 1986-ig az is maradt.

Egy ilyenféle múlttal nem könnyű szembenézni. És persze azzal sem, ami a következő évtizedben történt. Amikor a fél város barakkokban lakott a közeli hegyekben, és az egész város éhezett, a lányok, asszonyok egy nejlonharisnyáért adták oda magukat a megszállóknak (a háború után Linzben kb. 30 000 gyermek született a messziről jött katonák és a helyi nők kapcsolatából), és az árvák, a hontalanok, a rokkantak, a lelki betegek

tömegei kóvályogtak a romokkal belepett utcákon.

Valahol Európában.

A háború sosem ér véget, tanítja ez a példamutató tárlat, amelyet mindenkinek látni kell, aki eddig nem tanult eleget a múltból.

A Nordico egyébként a központtól öt percnnyire található, egy kis téren, amelyet egy ideje Simon Wiesenthal térnek neveznek.

Fotó: Tanyi Adrienne